

Näyttötutkinnon perusteet

**PSYKIATRISEN HOIDON
ERIKOISAMMATTITUTKINTO
2009**

Näyttötutkinnon perusteet

**PSYKIATRISEN HOIDON
ERIKOISAMMATTITUTKINTO
2009**

© Opetushallitus 2009

Taitto: Pirjo Hilkku

Painopaikka: Edita Prima Oy

Helsinki, 2009

ISBN 978-952-13-4196-0 (nid.)

ISBN 978-952-13-4197-7 (pdf)

11.9.2009

43 /011/2009

Alan tutkintotoimikunnat
Alan ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät
Alan ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjät
Oppisopimuskeskukset

Voimassaoloaika: 1.10.2009 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen
perustuu:
L 631/98, 13 § 2 mom

Kumoaa Opetushallituksen määräykset
1.12.2002 nro 61/011/2002

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

PSYKIATRISEN HOIDON ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.10.2009 lukien toistaiseksi. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitetut tutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun perusteiden 1.12.2002 nro 61/011/2002 mukaisesti 30.11.2011 mennessä.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Opetusneuvos

Aira Rajamäki

LIITE

Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon perusteet 2009

SISÄLTÖ

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINNOT	7
1.1	Näyttötutkintojen järjestäminen	7
1.2	Näyttötutkinnon suorittaminen	7
1.3	Näyttötutkinnon perusteet	7
1.4	Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
1.5	Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	8
1.6	Todistukset	9
1.7	Näyttötutkintoon valmistava koulutus	9
2	Luku	
	PSYKIATRISEN HOIDON ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	10
	Tutkinnon osat	10
3	Luku	
	PSYKIATRISEN HOIDON ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	12
	A. PAKOLLISET TUTKINNON OSAT	12
3.1	Psykiatrisen hoitotyön perusteet	12
	a) Ammattitaitovaatimukset	12
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	12
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	16
3.2	Psykiatrisen hoitotyön menetelmät	17
	a) Ammattitaitovaatimukset	17
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	17
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	25
3.3	Psykiatrisen hoitotyön ammatillinen toiminta	25
	a) Ammattitaitovaatimukset	25
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	25
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	29
	B. VALINNAISET TUTKINNON OSAT	30
3.4	Oikeuspsykiatrinen hoitotyö	30
	a) Ammattitaitovaatimukset	30
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	30
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	31

3.5	Psykiatrinen kuntoutus	36
	a) Ammattitaitovaatimukset	36
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	36
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	41
3.6	Psykogeriatrinen hoitotyö	41
	a) Ammattitaitovaatimukset	41
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	41
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	45
3.7	Lasten- ja nuorisopsykiatrinen hoitotyö	46
	a) Ammattitaitovaatimukset	46
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	46
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	51
3.8	Päihdepsykiatrinen hoitotyö	51
	a) Ammattitaitovaatimukset	51
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	51
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	58
3.9	Yrittäjyys	58
	a) Ammattitaitovaatimukset	58
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	58
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	60

LIITE Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon suorittaneen työn kuvaus 62

NÄYTTÖTUTKINNOT

1.1 Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

1.2 Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätty tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

1.3 Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä

ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

1.4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinrossa

Henkilökohtaistamisesta Opetushallitus on antanut erillisen määräyksen.

1.5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinrossa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyynnö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

1.6 Todistukset

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

1.7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot kuitenkin suoritetaan valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

2 Luku

PSYKIATRISEN HOIDON ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

Tutkinnon osat

Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon ammattitaitovaatimukset on määritelty siten, että ne edellyttävät tutkinnon suorittajalta vähintään sosiaali- ja terveysalan ammatillisen perustutkinnon taseisia tietoja ja taitoja sekä lisäksi täydentäviä ja syventäviä opintoja sekä vähintään viiden vuoden työkokemusta psykiatrisen hoidon tutkinnon osien työelämän aloilta.

Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon valinnaiset tutkinnon osat on laadittu siten, että niiden suorittaminen edellyttää tutkinnon suorittajalta psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon pakollisten tutkinnon osien sisältämää psykiatrisen hoitotyön perusteiden, menetelmien ja ammatillisen toiminnan hallintaa.

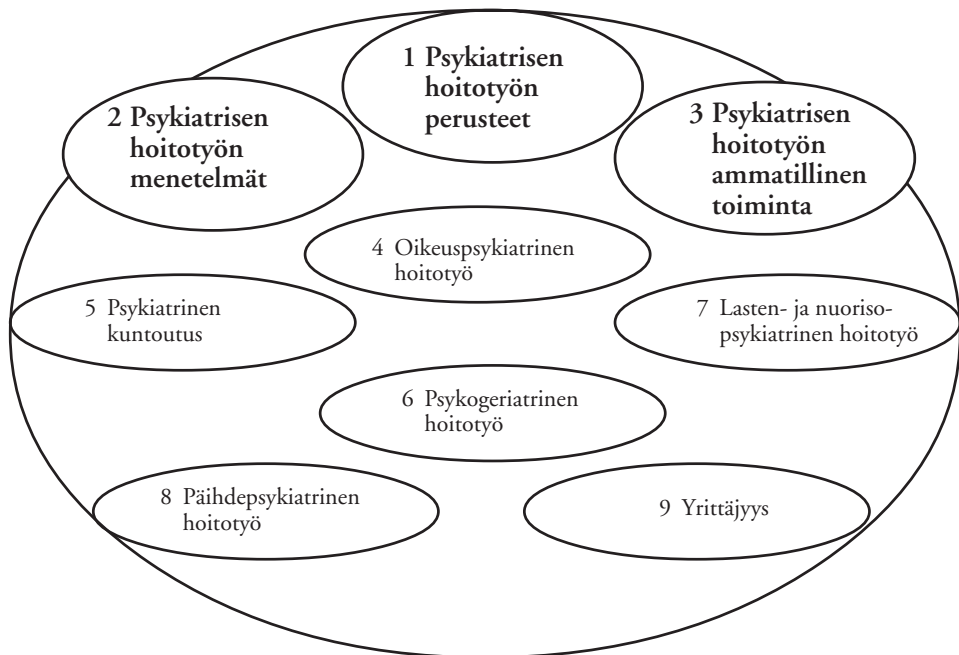
Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinto muodostuu kolmesta pakollisesta tutkinnon osasta (1–3) ja kahdesta valinnaisesta tutkinnon osasta (4–9). Tutkinto on valmis, kun kaikki viisi tutkinnon osaa on suoritettu hyväksytysti.

Pakolliset osat ovat:

- 1 Psykiatrisen hoitotyön perusteet
- 2 Psykiatrisen hoitotyön menetelmät
- 3 Psykiatrisen hoitotyön ammatillinen toiminta

Valinnaiset osat ovat:

- 4 Oikeuspsykiatrinen hoitotyö
- 5 Psykiatrinen kuntoutus
- 6 Psykogeriatrinen hoitotyö
- 7 Lasten- ja nuorisopsykiatrinen hoitotyö
- 8 Päihdepsykiatrinen hoitotyö
- 9 Yrittäjyys

Kuvio 1 Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon osat.

PSYKIATRISEN HOIDON ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA
AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

A. PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

3.1 Psykiatrisen hoitotyön perusteet

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee eettiset periaatteet hoito- ja kuntoutustyössä ja osaa soveltaa niitä omassa ammatillisessa toiminnassaan.</p>	<p>Eettisten perusteiden tunteminen ja soveltaminen hoito- ja kuntoutustyössä Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee ETENE:n (Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta) eettiset suositukset • tuntee hoito- ja kuntoutustyön eettiset periaatteet ja keskustelee niistä työyhteisössään • tunnistaa ja tutkii omaa ajattelua ja toimintaa ohjaavia arvoja ja asenteita • kehittää persoonallisen, eettisesti kestävä työotteen • tunnistaa asiakkaan/potilaan arvo maailman ja asenteet ja ymmärtää niiden vaikutuksen ammatillisesti ja vuorovaikutuksellisesti.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee sosiaali- ja terveysalaa koskevien säädösten keskeisen sisällön ja noudattaa niitä omassa työssään.</p>	<p>Mielenterveystyötä ohjaavan lainsäädännön ja normiston tunteminen ja noudattaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee voimassaolevan mielen-terveystyötä ohjaavan lainsäädännön ja muun normiston viimeaikaisine muutoksineen ja noudattaa niitä omassa työssään: <ul style="list-style-type: none"> – mielenterveyslaki 1116/90 muutoksineen – erikoissairaanhoidonlaki 1062/89 – laki valtion mielisairaaloista 1292/87

	<ul style="list-style-type: none"> – sosiaalihuoltolaki 1026/82 – kansanterveyslaki 66/72 – vammaispalvelulaki 380/87, -asetus 759/87 – laki kuntoutuksen asiakas-yhteistyöstä 497/03 – laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/92 – laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/00 – lastensuojelulaki 417/07 – päihdehuoltolaki 41/86 – huumausainelaki 373/08 – laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/99 – henkilötietolaki 523/99 – mielenterveyspalvelujen laatusuositus STM 2001.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen palvelujärjestelmät ja osaa ohjata asianmukaisesti palveluihin.</p>	<p>Psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen palvelujen tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen palvelujärjestelmän ja viimeaikaiset muutokset: valtionhallinto palvelujen määrittelijänä ja valvojana, sosiaali- ja terveysministeriö ja sen alaiset laitokset ja virastot, lääninhallitukset • tuntee palvelujärjestelmän osana: <ul style="list-style-type: none"> – valtion mielisairaalat – kunnat palvelujen järjestäjänä: perusterveydenhuolto ja sosiaali-toimi, erikoissairaanhoido – sairaanhoitopiirit palvelujen koordinoijana – järjestöt ja muut yhteisöt – yksityiset palvelut • ohjaa asiakasta/potilasta tarpeenmukaisesti palveluihin • tuntee yhteistyön ja konsultoinnin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien välillä • toimii palvelujärjestelmässä vaitiolovelvollisuutta noudattaen ja asiakkaan/potilaan yksityisyyttä suojaen.

<p>Tutkinnon suorittaja osaa soveltaa tarkoituksenmukaisesti erilaisia mielenterveyden lähestymistapoja työnsä perusteena.</p>	<p>Mielenterveyden lähestymistapojen soveltaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • soveltaa tarkoituksenmukaisesti mielenterveyden lähestymistapoja: <ul style="list-style-type: none"> – biologisgeneettinen lähestymistapa – psykodynaaminen lähestymistapa – kognitiivinen lähestymistapa – kulttuurinen lähestymistapa – mielenterveys voimavarana – mielenterveys elämän eri vaiheissa.
<p>Tutkinnon suorittaja tunnistaa ihmiskäsityksen merkityksen asiakkaan/potilaan tilanteenmukaisten hoito/kuntoutusvalintojen jäsentäjänä.</p>	<p>Ihmiskäsitysten tunnistaminen hoidon ja kuntoutuksen perustelujen jäsentäjänä</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ihmiskäsityksen hoito-käsityksen ja hoidon/kuntoutuksen toteuttamisen jäsentäjänä: <ul style="list-style-type: none"> – naturalistinen ihmiskäsitys – humanistinen ihmiskäsitys – holistinen ihmiskäsitys – kristillinen ihmiskäsitys • tunnistaa oman ihmiskäsityksensä ja sen merkityksen hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arvioinnissa.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon arvojen ja normien merkityksen hoidon ja kuntoutuksen eri vaiheissa.</p>	<p>Arvojen ja normien huomioon ottaminen hoidossa ja kuntoutuksessa</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää asiakkaan/potilaan kulttuuriarvojen ja normien merkityksen • ymmärtää asiakkaan/potilaan aatteellisten arvojen ja normien merkityksen • ymmärtää asiakkaan/potilaan hengellisten/uskonnon arvojen ja normien merkityksen • ymmärtää omien arvojensa ja normiensä merkityksen hoidon tarpeen arviointiin vaikuttavina tekijöinä hoito- ja kuntoutusprosessissa.

<p>Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon asiakkaan/potilaan perheen voimavarat hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arvioinnissa.</p>	<p>Perheen voimavarojen sekä hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arvioiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää järjestelmällistä perheen haastattelumenetelmää • soveltaa perhetilanteen kartoitus- ja muita tiedon keruumenetelmiä perheen tilanteen arvioimiseksi • osaa arvioida, onko perhe yksilön hoidon ja kuntoutuksen voimavarana vai muuna vaikuttajana • osaa arvioida perheenjäsenen tuen tarvetta yhden perheenjäsenen sairastuttua • osaa arvioida perhekokonaisuuden hoidon ja kuntoutuksen tarvetta • ymmärtää perheen kehitysvaiheen merkityksen hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arvioinnissa.
<p>Tutkinnon suorittaja osallistuu moniammatillisen työryhmän jäsenenä asiakkaan/potilaan psyykkisen tilan arviointiin.</p>	<p>Asiakkaan/potilaan psyykkisen tilan arvioiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi asiakkaan/potilaan tilaa tietoisesti ja pohtivasti sekä perustelee palveluihin ohjaamisvalintansa • hallitsee mielenterveyden häiriöiden tietoperustan, mm.: <ul style="list-style-type: none"> – psykoottiset häiriöt – mielialahäiriöt – ahdistuneisuushäiriöt – persoonallisuus- ja käytöshäiriöt – riippuvuudet – stressi- ja kriisitilanteet.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon asiakkaan/potilaan elämisen ympäristön hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arvioinnissa.</p>	<p>Elämisen ympäristön huomioon ottaminen hoidossa ja kuntoutuksessa Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää ympäristön peruselementtien, ajan ja tilan merkityksen asiakkaalle/potilaalle • ottaa huomioon fyysisen ympäristön • ottaa huomioon sosiaalisen ympäristön

	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon symbolisen ympäristön: asenteet, uskomukset, myytit • ottaa huomioon asiakkaan/potilaan kulttuurin • ymmärtää asiakkaan/potilaan ympäristön vaikutuksen hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arvioinnissa ja toteutuksessa.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida moniammatillisen työryhmän jäsenenä asiakkaan/potilaan elämänvaiheen erityispiirteitä hoidossa ja kuntoutuksessa.</p>	<p>Elämänvaiheen erityispiirteiden arvioiminen hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arvioinnin perustana Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi asiakkaan/potilaan elämänvaiheiden erityispiirteitä hoidossa ja kuntoutuksessa <ul style="list-style-type: none"> – lapsuuden erityispiirteet – nuoruuden erityispiirteet – aikuisuuden erityispiirteet – vanhuuden erityispiirteet.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ja ratkaisujaan, tunnistaa voimavaransa ja kehittämistarpeensa.</p>	<p>Oman toiminnan arviointi Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee omat arvonsa, voimavaransa ja lähtökohtansa • arvioi omaa toimintaansa rehellisesti ja realistisesti • huolehtii ammattitaitonsa ylläpidosta ja kehittämisestä säännöllisten kehittämis-keskustelujen, koulutuksen ja työnohjauksen avulla • toimii sisäisen yrittäjyyden mukaisesti työssään.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Psykiatrisen hoitotyön perusteet -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan näyttötutkinnon järjestämissopimuksen mukaisesti näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa tarkoin esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työympäristöissä psykiatrista hoitotyötä ja kuntoutusta tekevissä yksiköissä. Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia asiakas-/

potilaslähtöisesti psykiatrisen hoitotyön tai kuntoutuksen eri vaiheissa moniammatillisen työryhmän jäsenenä.

Tarvittaessa ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaitoa on tutkinnon suorittajan suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arviointipäätöksen jälkeen.

3.2 Psykiatrisen hoitotyön menetelmät

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon asiakkaan/potilaan yksilöllisen hoidon ja kuntoutuksen tarpeen moniammatillisen työryhmän jäsenenä.	Yksilöllisen hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arviointi Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • arvioi asiakkaan/potilaan psyykkisen tilan ja toimintakyvyn sekä keskeisen hoidon ja kuntoutuksen tarpeen asiakkaan/potilaan yksilöllisen kokemuksen perusteella • arvioi asiakkaan/potilaan hoidon ja kuntoutuksen tarpeen ilmiöireiden ja ongelma-alueiden perusteella vaikka asiakas/potilas ei tunnista niitä itsessään • tunnistaa hoidon ja kuntoutuksen tarpeeseen vaikuttavien terveiden alueiden ja voimavarojen tuen ja vahvistamisen kohteita • huolehtii asiakkaan/potilaan omasta osallistumisesta hoidon ja kuntoutuksen tarpeen määrittelyyn • kuuntelee asiakkaan/potilaan mieltäpidettä hoidon ja kuntoutuksen tarpeesta • arvioi hoidon ja kuntoutuksen mahdollisuuksia realistisesti ja ohjaa asiakasta/potilasta hänelle sopivimpaan palveluun • hyödyntää hoidon ja kuntoutuksen

	<p>arvioinnissa moniammatillisen työryhmän tukea ja konsultointia.</p>
<p>Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon tunteiden merkityksen vuorovaikutuksellisissa työtilanteissa.</p>	<p>Emotionaalinen osaaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kykenee empaattiseen vuorovaikutukseen • käyttää tunteita tietoisesti työkuulttuurin aktiivisessa kehittämisessä • ymmärtää omien tunteidensa ja niiden ilmaisutapojen vaikutuksen työhön • tunnistaa tunteiden vaikutuksen yksilöllisesti ja yhteisöllisesti ja toimii yhteisön ilmapiiriä edistävästi.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa aktiivisen kuuntelemisen taidon.</p>	<p>Kuuntelemisen taito Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskittyy kuuntelemaan ”kaikilla aisteillaan” • suhtautuu empaattisesti, asettuu toisen asemaan • tunnistaa omia tunteitaan ja tutkii täydentäviä tunnereaktioitaan • ottaa huomioon intuitiiviset reaktionsa • antaa tilaa asiakkaalle/potilaalle • suhtautuu asiakkaaseen/potilaaseen neuvottelevasti, kunnioittavasti • käyttää toistamista, heijastamista ja selventämistä joustavasti • ottaa huomioon kommunikaation häiriöitä • sovittaa luontevasti yhteen asiakkaan/potilaan tarinan ja teoreettisen tiedon – ymmärtäminen ja tilanteen tulkinta • priorisoi jatkuvasti hoidon tarvetta.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa laatia asiakkaalle/potilaalle tarpeenmukaisen hoito- tai kuntoutussuunnitelman moniammatillisen työryhmän jäsenenä.</p>	<p>Hoito- ja kuntoutussuunnitelman laatiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • soveltaa monipuolisesti psykiatrisen hoitotyön tietoperustaa asiakkaan/

	<p>potilaan hoitoa ja kuntoutusta suunniteltaessa</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii realistisen, asiakkaan/potilaan tilanteeseen soveltuvan hoito- ja kuntoutussuunnitelman • valitsee asianmukaiset auttamismenetelmät • yhdistää ja soveltaa erilaisia lähestymistapoja määriteltäessä asiakkaan/potilaan tarpeenmukaisen hoidon ja kuntoutuksen tarpeita.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa käyttää erilaisia hoito- ja kuntoutusketjuja ja toimia niiden kanssa yhteistyössä asiakkaan/potilaan hoidon ja kuntoutuksen suunnittelussa.</p>	<p>Hoito- ja kuntoutusketjujen käyttäminen ja yhteistyössä toimiminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • valitsee tarpeenmukaiset asiakkaan/potilaan auttamismenetelmät • valitsee yhteistyössä asiakkaan/potilaan, moniammatillisen työryhmän ja muun verkoston kanssa sopivimmat julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin mielenterveys- ja päihdetyön palvelujärjestelmät sekä sopii niiden välisistä yhteyksistä • tunnistaa palveluketjun rajapinnat ja turvaa osaltaan asiakkaan/potilaan hoidon ja kuntoutuksen palveluketjun eri tasoilla • tukee asiakkaan/potilaan olemassa olevia sosiaalisia taitoja ja elämäntähtäilyä.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee keskeisten hoito- ja kuntoutusmuotojen periaatteet ja erityispiirteet, osaa soveltaa niitä työssään ja ohjata asiakasta/potilasta hakeutumaan häntä auttavan hoito- ja kuntoutusmuodon piiriin.</p>	<p>Keskeisten hoito- ja kuntoutusmuotojen soveltaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee keskeisiä psykiatrisen hoidon lähestymistapojen ydinalueita • tuntee psykiatristen sairauksien keskeisiä hoitomuotoja ja käytäntöjä ja soveltaa niitä omassa työssään • tuntee ehkäisevän mielenterveystyön periaatteet ja soveltaa niitä omassa työssään • tuntee hoidon ja kuntoutuksen

	<p>vaiheet ja porrastuksen ja soveltaa niitä omassa työssään</p> <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa asiakkaita/potilaita hakeutumaan kokemuksellisiin vertaistuki- ja oma-apuryhmiin.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa luoda yksilöllisen hoitosuhteen.</p>	<p>Yksilöllisen hoitosuhteen luominen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • luo ammatillisen, hoidollisen vuorovaikutussuhteen asiakkaaseen/potilaaseen ja ymmärtää sen poikkeavuuden ja erot muihin ihmissuhteisiin • ylläpitää hoidollista vuorovaikutussuhdetta ja edistää sen hoidollisuutta • ohjaa hoitosuhdetta prosessina, jolla on alku, työskentelyvaihe, päättämisvaihe • säätelee etäisyyttä hoitosuhteessa • osaa auttaa kriisissä olevaa ja hänen läheisiään kriisin eri vaiheissa ja vaikeutuneissa kriiseissä • käyttää toiminnassaan psyykkisen ensiavun perusmenetelmiä: kuunteleminen, huolenpito, rauhallisuus, läsnäolo • soveltaa työskentelyssään työyhteisön hoito- ja teorianmallia • toimii asiakasta/potilasta kunnioittavalla työotteella • toimii asiakkaan/potilaan edustajana hoidon kokonaisuudessa • kirjaa ja tiedottaa hoidon kannalta olennaisia havaintoja ja niiden perusteella tekemiään johtopäätöksiä • integroi hoitosuhdetyöskentelyn ja muiden hoitomuotojen tavoitteet asiakkaan/potilaan tilanteen mukaisesti • toimii rakentavasti yhteistyössä moniammatillisessa työryhmässä, omaisten ja muiden toimijoiden kanssa • sitoutuu työyhteisön valitsemiin

	<p>hoidon periaatteisiin ja arvioi niitä yhdessä työryhmän kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työnohjausta ja työryhmää hoitosuhdetyöskentelynsä tukena.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa perhekeskeisen hoidon periaatteita ja osaa käyttää järjestelmällistä menetelmää perhetapaamisissa.</p>	<p>Perhekeskeisen hoidon toteuttaminen ja toiminta perhetapaamisissa Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee perhekeskeisen hoidon periaatteet ja toimintatavat • osaa arvioida perheenjäsenten tuen tarvetta yhden perheenjäsenen sairastuttua • osaa määritellä perhehoitotyön, perhesysteemisen hoitotyön, perhekeskeisen hoitotyön ja perheterapian erot ja yhtäläisyydet • tuntee psykoedukatiivisen perhetyön periaatteet ja toimintatavat • tukee perhettä arvioimaan voimavarsa ja käyttämään niitä • valitsee perustellusti toimintatapansa perheen auttamisessa • ymmärtää perhetapaamisen eri vaiheiden prosessiluonteen ja toimii eri vaiheissa ammatillisesti • tukee perhettä laatimaan perhekarttansa • ohjaa vuorovaikutusta perhetapaamisissa dialogia edistävästi • ottaa huomioon perheen ja verkoston hoitoprosessissa kokonaisvaltaisesti.
<p>Tutkinnon suorittaja ymmärtää sosiaalisen verkoston merkityksen ja osaa toimia verkoston voimavaroja edistävästi.</p>	<p>Verkostotyön toteuttaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää järjestelmällistä haastattelumenetelmää asiakkaan/potilaan sosiaalisen verkoston tunnistamiseksi • tukee asiakasta/potilasta laatimaan verkostokarttansa • hyödyntää verkostokarttaa ja haastattelua arviointiperustana

	<p>arvioidessaan asiakkaan/potilaan sosiaalisen verkoston vaikutusta hänen elämäntilanteeseensa</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi realistisesti sosiaalisen verkoston tukemisen erilaisia mahdollisuuksia ja yhteistyötä verkoston kanssa • osaa verkostotapaamisen käytännön järjestelyt • soveltaa valitun verkostointervention pääperiaatteita • jakaa omat tunteensa ja ajatuksensa työparin tai -ryhmän kanssa • edistää dialogia verkostotapaamisessa • tuntee rajajärjestelmän käsitteen.
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee ryhmähoidon keskeiset teoreettiset perusteet ja niiden sovellukset.</p>	<p>Ryhmähoidon toteuttaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee ryhmien ohjaamisen/ryhmähoidon teoreettiset perusteet ja ryhmätyön perustaidot • osaa tehdä ryhmähoidon käytännön järjestelyt • laatii ryhmälle ryhmähoidon suunnitelman • perustelee toimintansa ryhmän ja yksilön auttamisessa • hallitsee ryhmän ohjaajan roolin ryhmän tavoitteiden määrittelyssä, ryhmän toiminnassa ja sen arvioinnissa • tukee osaltaan yksilön selviytymistä tukevien oma-apuryhmien toimintaa.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa soveltaa yhteisöhoito- tai kuntoutus-yhteisössä.</p>	<p>Yhteisöhoito- periaatteiden soveltaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • on avoin hoidollisessa vuorovaikutuksessa • mahdollistaa osaltaan myönteisten kokemusten ja palautteen käytön hoidon osatekijänä • painottaa yhteisvastuuta ja tasa-arvoa toiminnassa

	<ul style="list-style-type: none"> • kehittää yhteisöä ja työskentelee vastarinnan kanssa • vaalii työryhmäkulttuuria ja keskittyy toiminnassaan yhteisön perustehtävään • tunnistaa suurryhmäilmiöitä ja hyödyntää niitä hoidollisesti.
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee asiakkaan/potilaan perushoidon.</p>	<p>Perushoidon toteuttaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee infektiosairauksien varo- toimet ja toimii niiden mukaisesti • havainnoi ja arvioi asiakkaan/ potilaan ihon kuntoa • havainnoi asiakkaan/potilaan hygienian hoitoa ja tukee siinä tarvittaessa • seuraa asiakkaan/potilaan nestetasa- painoa, ravitsemusta ja erityis- toimintaa osana kokonaishoitoa • ottaa huomioon asiakkaan/potilaan levon ja liikunnan tarpeen osana kokonaishoitoa • hallitsee perushoidon toimenpiteet ja konsultoi tarvittaessa muita ammattihenkilöitä • tuntee sähköhoidon valmentavan ja toimenpiteen jälkeisen hoidon • tuntee saattohoidon ja tukee kuolevaa ihmistä ja hänen läheisiään • huolehtii ensiapu- ja perushoito- taitojensa ylläpidosta.
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee lääkehoidon toteuttamisen.</p>	<p>Lääkehoidon toteuttaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee lääkehoitoa koskevat säädökset ja noudattaa säädösten mukaisia työyhteisökohtaisia lääke- hoidon toteuttamisen periaatteita <ul style="list-style-type: none"> – Turvallinen lääkehoito. Valta- kunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja tervey- denhuollossa, Sosiaali- ja terveys- ministeriön oppaita 2005:32 • käsittelee ja annostelee lääkkeet oikein

	<ul style="list-style-type: none"> • hallitsee lääkehoidon terminologian ja tärkeimmät lääkkeenantotavat • ottaa selvää asiakkaan/potilaan lääkkeiden vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista, tunnistaa yleisimmät haitta- ja sivuvaikutukset sekä väärinkäytön ilmiöt • huolehtii osaltaan lääkehoidon toteutuksesta, seurannasta, arvioinnista ja raportoinnista • neuvoo ja ohjaa asiakasta/potilasta ja hänen läheisiään lääkkeiden käytössä ja lääkehoidon toteutukseen liittyvissä kysymyksissä.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa käyttää potilasasiakirjajärjestelmää sujuvasti hoidon ja kuntoutuksen suunnittelussa.</p>	<p>Potilasasiakirjajärjestelmän käyttäminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää laaja-alaisesti eri tietolähteitä potilaan hoitoa ja kuntoutusta suunniteltaessa • tuntee potilasasiakirjojen dokumentointiin ja tiedottamiseen liittyvän lainsäädännön ja hyvän tiedottamisen periaatteet ja noudattaa niitä • hallitsee tarkoituksenmukaisen, asiallisen ja potilaslähtöisen kirjaamisen.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ja ratkaisujaan, tunnistaa voimavaransa ja kehittämistarpeensa.</p>	<p>Oman toiminnan arviointi Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa toimintaansa rehellisesti ja realistisesti ja tietää omat voimavaransa ja jaksamisensarajat • käyttää omaa persoonaansa ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa • toimii asiantuntijana moniammatillisissa verkostoissa • huolehtii ammattitaitonsa ylläpidosta ja kehittämisestä säännöllisten kehittämiskeskustelujen, koulutuksen ja työnohjauksen avulla • toimii sisäisen yrittäjyyden mukaisesti työssään.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Psykiatrisen hoitotyön menetelmät -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan näyttötutkinnon järjestämissopimuksen mukaisesti näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa tarkoin esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työympäristöissä asiakas/potilastyössä psykiatrista hoitotyötä ja kuntoutusta tekevissä yksiköissä. Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia asiakas/potilaslähtöisesti psykiatrisen hoidon/kuntoutuksen eri vaiheissa moniammatillisen työryhmän jäsenenä.

Tarvittaessa ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaitoa on tutkinnon suorittajan suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arviointipäätöksen jälkeen.

3.3 Psykiatrisen hoitotyön ammatillinen toiminta

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja osaa osaltaan vastata moniammatillisen työryhmän jäsenenä hoito- ja kuntoutusprosessin suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista.	Työryhmätaidot Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tuntee tiedottamiseen liittyvän lainsäädännön ja hyvän tiedottamisen periaatteet ja noudattaa niitä • tiedottaa suullisesti ja kirjallisesti hoidon ja kuntoutuksen kannalta keskeiset asiat tarvittaville tahoille • ymmärtää ryhmädynamiikan vaikutuksen työryhmätyöhön • toimii moniammatillisessa työryhmässä oman potilaansa hoidon asiantuntijana • kehittää omaa ammattitaitoaan ja valmiuksiaan ja toimii ammattialansa asiantuntijana moniammatillisessa työryhmässä • sitoutuu yhteisön yhteisiin hoitoperiaatteisiin, päätöksiin ja sopimuksiin

	<ul style="list-style-type: none"> • tekee yhteistyötä asiakkaan/potilaan, omaisten ja työryhmän kanssa • kunnioittaa ja arvostaa asiakasta/potilasta oman hoitonsa ja kuntoutumisensa asiantuntijana • kuuntelee ja arvostaa muita työryhmän jäseniä • hallitsee luontevan vuorovaikutuksen • arvioi ja kyseenalaistaa toimintoja rakentavasti ja kriittisesti sekä antaa ja ottaa vastaan palautetta • toimii rakentavasti ongelmatilanteiden ratkaisuisissa • kantaa osaltaan vastuuta työskentelystään, työryhmän toimivuudesta ja sen kehittämisestä • osaa toimia työryhmän vastaavana työntekijänä.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa kohdata vastuullisesti ja rehellisesti hoito- ja kuntoutustyön ristiriitoja ja etsii niihin oikeita ammatillisia vastauksia.</p>	<p>Moraalinen osaaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii vastuullisesti ja rehellisesti • perustelee valintansa ja toimintansa • ymmärtää toimintansa seuraukset ja vastaa niistä • ymmärtää toimintansa oikeutuksen ja perustelee sen.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa huolehtia potilas- ja työturvallisuudesta sekä toimia asianmukaisesti kriisitilanteissa.</p>	<p>Turvallisuudesta huolehtiminen ja kriisitilanteiden hallinta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • luo kunnioittavalla asennoitumisellaan turvallista ilmapiiriä työ- ja potilasyhteisössä • tuntee turvallisuutta koskevat normit ja säädökset ja noudattaa niitä laadukkaiden hoitokäytänteiden mukaisesti <ul style="list-style-type: none"> – työturvallisuuslaki 738/02 – pelastuslaki 468/03 – laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 44/06 • tunnistaa turvallisuusuhkia ja tietää

	<p>uhkatilanteita koskevat menettelytavat</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa toimia väkivaltatilanteissa: ennakointi ja ehkäisevät toimet, toiminta uhkatilanteissa, väkivaltatilanteiden jälkitoimet • käyttää tarvittaessa fyysistä rajoittamista ja pakkoa hoidollisena toimenpiteenä • tunnistaa kriisitilanteet, tietää kriisin vaiheet ja asianmukaiset jälkipuintimenettelyt.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida psykiatrisen hoito- ja kuntoutusprosessin suunnittelua, toteutumista, tuloksia ja laatua.</p>	<p>Hoito- ja kuntoutusprosessin arvioiminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee hoito- ja kuntoutusprosessin ja osaa arvioida prosessia ja tuloksia • tuntee hyvän hoidon kriteerit ja suhteuttaa arviointinsa niihin sekä hoidon vaihtuviin tilanteisiin • käyttää arvioinnissaan kaikkea sitä tietoa, mikä on käytettävissä arvioitaessa hoidon luotettavuutta ja hoitoprosessin aikana tehtyjä päätöksiä ja niiden perusteita • tuntee kuntoutusjärjestelmän ja sen tarjoamat palvelut ja arvioi kuntoutuksen yksilöllistä sopivuutta kuntoutujalle • arvioi kuntoutumisen etenemistä jatkuvassa avoimessa yhteistyössä kuntoutujan ja hänen verkostonsa kanssa.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa käyttää terveydenhuollon tietojärjestelmiä ja arvioida kriittisesti tiedon keruuta ja dokumentointia.</p>	<p>Arvioinnin ja kehittämisen välineiden käyttäminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää sujuvasti terveydenhuollon tietotekniikkaa • dokumentoi hoito- ja kuntoutusprosessin kannalta olennaisia tietoja.

<p>Tutkinnon suorittaja osaa tukeutua työssään näyttöön perustuvan psykiatrisen hoitotyön perusteisiin.</p>	<p>Näyttöön perustuvan tiedon käyttö psykiatrisessa hoitotyössä Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hakee asiakkaan/potilaan yksilölliseen hoitotilanteeseen sopivinta toimintatapaa pohjautuen tietoon, joka on ilmeistä, varmaa ja oikeaa = näyttö • etsii tukea päätöksenteolle käytännöllisen tiedon lisäksi kansallisesta ja kansainvälisestä tutkimustiedosta ja suosituksista • kehittää hoidon laatua arvioimalla olemassa olevia toimintatapoja yhdistämällä teoriaa, tutkimusta ja käytännön tietoa.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ja ratkaisujaan, tunnistaa oman rajallisuutensa, voimavaroja ja kehittämistarpeensa.</p>	<p>Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa toimintaansa rehellisesti ja realistisesti ja tietää omat voimavaroja ja jaksamisensa rajat • tunnistaa työnsä traumatisoivat osat alueet ja edistää osaltaan niiden purkumahdollisuuksia työyhteisössä • tunnistaa myötätuntouupumuksen itsessään ja työtovereissaan • tuntee ja osaa hyödyntää itseään suojaavia tekijöitä • kehittää ammattitaitoaan säännöllisellä koulutuksella sekä osallistumalla alan kansainvälisiin tapahtumiin • toimii sisäisen yrittäjyyden mukaisesti työssään.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää asiakkaan/potilaan selviytymistä tukevaa yhteistyötä omaisten, muun tukiverkoston ja yhteistyötahojen kanssa ja muuttaa tarvittaessa toimintaansa.</p>	<p>Yhteistyön arvioiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi säännöllisesti yhteistyön sisältöä ja rakenteita omaisten, muun tukiverkoston ja yhteistyötahojen kanssa • pohtii yhteistyön tuloksia ja kehittämiskeinoja.

<p>Tutkinnon suorittajan osaa arvioida työyhteisönsä voimavaroja ja kehittämistarpeita ja toimia avoimessa ja työyhteisöä kehittävässä vuorovaikutuksessa ja kehittämistyössä.</p>	<p>Työyhteisön arvioiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa vertaisarviointia • käyttää työyhteisön toimivuutta palvelevia järjestelmiä ja menetelmiä: <ul style="list-style-type: none"> – yhteistoimintamenetelmät – työterveyshuolto – täydennyskoulutus ym. • ymmärtää työyhteisön kehittämistyön merkityksen ja vastaa siitä omalta osaltaan.
<p>Tutkinnon suorittaja ymmärtää työnohjauksen merkityksen hoidon laadun ja oman työhyvinvointinsa edistäjänä.</p>	<p>Työnohjauksen käyttö ja omasta työhyvinvoinnista huolehtiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää työnohjauksen merkityksen olennaisena osana hoitosuhdetyöskentelyä, muuta hoitoa, kuntoutusta ja ammatillista kasvua • ymmärtää työnohjauksen yhteyden hoidon laatuun ja omaan jaksamiseensa • tuntee työnohjausprosessin vaiheet ja vastaa osaltaan prosessin onnistumisesta • käyttää työnohjausta ammatillisen itsetuntemuksensa kehittämiseen • ymmärtää työnohjauksen suhteen koulutukseen, työryhmätyöskentelyyn, konsultaatioon ja ammatilliseen kokemukseen • vaalii psyykkistä, fyysistä ja henkistä työkyntöään.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Psykiatrisen hoitotyön ammatillinen toiminta -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan näyttötutkinnon järjestämissopimuksen mukaisesti näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa tarkoin esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymän tavoin.

Tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työympäristöissä asiakas/potilastyössä psykiatrista hoito- ja kuntoutustyötä tekevissä yksiköissä. Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä erilaisissa vastuutehtävissä työskentely moniammatillisessa työryhmässä.

Tarvittaessa ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkintojen järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaitoa on tutkinnon suorittajan suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arviointipäätöksen jälkeen.

B. VALINNAISET TUTKINNON OSAT

3.4 Oikeuspsykiatrinen hoitotyö

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee oman toimintansa arvoperustan työskennellessään oikeuspsykiatristen potilaiden kanssa.</p>	<p>Oman toiminnan arvojen tunnistaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutkii ja tunnistaa omia arvojaan työnsä perustana • pohtii arvojensa vaikutusta toimintaansa ja ratkaisuihinsa • pohtii oikeuskäsityksensä pohjalta omaa asennettaan ja sen vaikutusta rikoksen tehneen potilaan kohtaamiseen ja hoitoon.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia oman toimintansa perustana olevan ihmiskäsityksen mukaisesti oikeuspsykiatristen potilaiden hoidossa.</p>	<p>Ihmiskäsityksen mukainen toiminta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa erilaisten ihmiskäsitysten vaikutuksen oikeuspsykiatristen hoidon perustana • arvostaa ja kunnioittaa potilaan ihmisarvoa, integriteettiä ja itsemääräämisoikeuksia • ottaa potilaan mukaan hoidon suunnitteluun ja arviointiin • varmistaa potilaan omaa hoitoaan koskevan tiedon saamisen.

<p>Tutkinnon suorittaja tuntee oikeuspsykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen erityispiirteet ja sisällön ja osaa soveltaa tietoaan käytäntöön.</p>	<p>Oikeuspsykiatrisen hoidon erityispiirteiden tunteminen ja soveltaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee oikeuspsykiatrisen potilaan yksilöllisesti: moniongelmaisuudesta kapea-alaisuuteen • ymmärtää pitkien hoitoaikojen ja tahdosta riippumattoman hoidon merkityksen hoitoon ja kuntoutukseen • ymmärtää oikeudelliseen asemaan liittyvät ongelmat: hoidollisuuden, turvallisuuden ja oikeuden käytön tasapainon löytäminen ja tarpeenmukainen arviointi • ymmärtää suljetun yhteisön kulttuurin • tuntee ja ottaa työssään huomioon nuoren kehityksen erityispiirteet • ottaa työssään huomioon potilaiden suhteiden vaikeudet • tuntee hoitoon liittyvän päätöksentekoprosessin: oikeuden päätös mielentilatutkimuksesta, Valvira:n (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto) käsittely ja päätös hoitoon määräämisestä, tarkkailulausunnot puolivuositain, hallinto-oikeuden päätös • tuntee mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätettyjen potilaiden hyvän hoidon ja kuntoutuksen prosessin • tuntee vaarallisen ja/tai vaikeahoitoisen potilaan hyvän hoidon ja kuntoutuksen prosessin.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa oikeuspsykiatrisessa hoidossa ja kuntoutuksessa käytettäviä hoitomuotoja.</p>	<p>Erityispiirteiden huomioon ottaminen hoidon ja kuntoutuksen toteutumisessa Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää hoidollisuuden, turvallisuuden ja oikeuden käytön muodostaman tasapainon vaikutuksen kokonaisuhoitoprosessiin

	<ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon oikeuspsykiatrisen hoidon erityispiirteet lääkehoidon toteutuksessa, hoitosuhde-työskentelyssä, yhteisohoidossa sekä ryhmä-, luovuus- ja toiminta-terapioissa • ottaa huomioon perheen tai verkoston tuen mahdollisuudet hoidossa ja kuntoutuksessa • ymmärtää potilaan oireiden kapea-alaisuuden merkityksen • ottaa huomioon oikeuspsykiatrisen hoidon erityispiirteet potilaiden kuntoutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä harjoittelujaksojen, lomien ja koeaikojen järjestelyissä.
<p>Tutkinnon suorittaja ymmärtää hoitosuhteen merkityksen oikeuspsykiatrisen potilaan kokonaisuudessa ja kuntoutuksessa sekä osaa integroida hoitosuhdetyöskentelyn muuhun hoitoon.</p>	<p>Hoitosuhde oikeuspsykiatrisen hoidon osana Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • eläytyy oikeuspsykiatrisen potilaan tilanteeseen sekä rationaalisen ajattelun että tunteen tasolla • tuntee hoitosuhteessa auttavat tekijät • toteuttaa hoitosuhteen prosessina: aloitusvaihe – työskentelyvaihe – lopettamisvaihe • kirjaa ja tiedottaa oikeuspsykiatrisen hoidon kannalta olennaisia havain- toja ja niiden perusteella tekemiään johtopäätöksiä • käyttää hoitosuhdetyöskentelyn perusmenetelmiä tilanteenmukaisesti työnohjauksen tukemana • huolehtii hoitosuhteen jatkuvuudesta • soveltaa suunnitelmallisesti kognitiiviseen, psykodynaamiseen ja/tai ratkaisukeskeiseen teoria- ja hoito- malliin perustuvaa toimintaa työskentelyssään • soveltaa työskentelyssään persoonallisuushäiriöisen potilaan, psykoottisen potilaan tai nuoren hoitosuhteen erityispiirteitä

	<ul style="list-style-type: none"> • integroi lääkehoidon ja hoitosuhde-työskentelyn tarpeenmukaisesti • yhdistelee hoitosuhde-työskentelyn ja yhteisohoidon sekä muiden vuorovaikutteisten hoitomuotojen tavoitteita ja toimintaa potilaan hoitoa ja kuntoutusta edistävästi • toimii tiiviissä yhteistyössä potilasta hoitavan muun työryhmän kanssa • perustelee vastentahtoiseen hoitoon liittyvät rajoittavat toimenpiteet.
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee yhteisohoidon ja osaa soveltaa yhteisohoidon periaatteita oikeuspsykiatrisen potilaan hoidossa ja kuntoutuksessa.</p>	<p>Yhteisohoidon periaatteiden soveltaminen oikeuspsykiatrisessa hoidossa ja kuntoutuksessa Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • soveltaa tasa-arvoisuuden periaatteita suljetussa yhteisössä • ymmärtää yhteisön suuryhmä-tilanteet hoidon välineenä • osallistuu aktiivisesti yhteiseen suunnitteluun, päätöksentekoon ja arviointiin yhteisössä • ymmärtää henkilöstön sekä potilaiden toiminnan merkityksen yhteiskulttuurin rakentumisessa • tukee, ohjaa ja neuvoo potilaita itsenäiseen selviytymiseen arjessa.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon perhe- ja verkostotyön erityispiirteet oikeuspsykiatrisessa hoidossa ja kuntoutuksessa.</p>	<p>Perhe- ja verkostotyön erityispiirteiden huomioon ottaminen oikeuspsykiatrisessa hoidossa ja kuntoutuksessa Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa laatia hoitoa ja kuntoutusta tukevan verkostokartan • selvittää yhteistyön mahdollisuudet verkostoon kuuluvien kanssa • ymmärtää perheen ja lähiverkoston tukemisen ja ohjaamisen erityispiirteet • tukee potilaan sosiaalisten suhteiden ylläpitämistä ja kehittämistä sekä niissä tarvittavien taitojen harjaantumista

	<ul style="list-style-type: none"> • ohjaa potilasta löytämään mahdollisimman itsenäisen selviytymisen tukiverkostoja • vaikuttaa positiivisesti potilaan sosiaaliseen verkostoon kuuluvien asenteisiin ja ennakkoluuloihin.
<p>Tutkinnon suorittaja ymmärtää moniammatillisen työskentelyn merkityksen oikeuspsykiatrisessa hoitotyössä.</p>	<p>Moniammatillinen työskentely Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää moniammatillisen yhteistyön merkityksen etuineen ja vaikeuksineen oikeuspsykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen laadun takeena • osaa ratkaista työn ristiriitilanteita työyhteisössä sovitulla tavalla.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia väkivaltatilanteissa.</p>	<p>Väkivaltatilanteiden hallinta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee potilaat hyvin ja ymmärtää vuorovaikutuksen merkityksen väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisijänä • huomioi väkivaltaa ehkäisevät tila- ja ympäristöjärjestelyt • hallitsee asianmukaiset hälytys- ja muut turvajärjestelmät • huolehtii osaltaan osaston sääntöjen laatimisesta, tiedottamisesta ja noudattamisesta sekä arvioi sääntöjä ja niiden perusteita rakentavasti • toimii väkivaltaa hillitsevien työtapojen mukaisesti • suhtautuu vakavasti potilaan uhkailuun ja selventää turvarajat • tiedottaa työryhmässä uhkaavasta käyttäytymisestä • tuntee toimintatavat eristämistilanteissa • ohjaa potilasta aggression luvallisille ilmaisutavoille • hallitsee väkivaltatilanteiden jälkitoimet: väkivaltaisen potilaan hyvä jälkihoito, muun potilasyhteisön huomiointi

	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii työntekijään kohdistuneen väkivallan asianmukaisista jälki-toimista • huolehtii väkivaltatilanteiden asianmukaisesta kirjaamisesta • edistää työsuojelunäkökohtia työssä • edistää väkivallan hallintakeinojaan perehdytyksen, koulutuksen ja työn-ohjauksen avulla • hallitsee vammojen ensiavun.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee päihde- ja huumeriippuvuuden sekä niistä aiheutuvien tarttuvien tautien yleisimmät hoitomenetelmät ja osaa soveltaa niitä työssään.</p>	<p>Päihde- ja huumeriippuvuuden sekä tarttuvien tautien hoitomenetelmien soveltaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee päihteiden ja huumeiden käytön ja niiden vaikutukset • tuntee päihteiden ja huumeiden vierotusoireet ja tietää niiden keskeiset hoitomenetelmät • tuntee päihde- ja huumeriippuvuuden hoitojärjestelmät • ohjaa ja neuvoo päihteiden ja huumeiden käyttäjiä vieroitukseen ja hoitoon • tukee potilaita vertaisryhmätoimintaan (mm. AA- ja NA-ryhmät) • tuntee hepatiitin ja HIV:n oireet, tartuntamekanismin ja suojautumisen • hallitsee tartuntatautien hoidon keskeiset menetelmät.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ja ratkaisujaan, tunnistaa oman rajallisuutensa, voimavaran ja kehittämistarpeensa.</p>	<p>Oman toiminnan arviointi</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa toimintaansa rehellisesti ja realistisesti ja tietää omat voimavaran ja jaksamisensa rajat • huolehtii jaksamisestaan ja työturvallisuudestaan työnohjauksen, yhteisöllisen vuorovaikutuksen, koulutuksen ja muiden työhyvinvointia edistävien menetelmien avulla

	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii ammattitaitonsa ylläpidosta ja kehittämisestä säännöllisten kehittämiskeskustelujen ja koulutuksen avulla • toimii sisäisen yrittäjyyden mukaisesti työssään.
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Oikeuspsykiatrinen hoitotyö -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan näyttötutkinnon järjestämissopimuksen mukaisesti, näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa tarkoin esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työympäristöissä oikeuspsykiatrasta hoitotyötä ja kuntoutusta tekevissä yksiköissä. Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia ammatillisesti oikeuspsykiatrisen hoidon eri vaiheissa moniammatillisen työryhmän jäsenenä.

Tarvittaessa ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaidon osoittamista on tutkinnon suorittajan suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelaa ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon osan suorittajalle heti arviointipäätöksen jälkeen.

3.5 Psykiatrinen kuntoutus

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja tuntee psykiatrisen kuntoutuksen tietoperustan ja erilaiset lähestymistavat kuntoutuksen toteutukseen sekä osaa soveltaa niitä omassa työskentelyssään.	<p>Kuntoutustyön perusteiden soveltaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee kuntoutuksen, kuntoutumisvalmiuden ja kuntoutumisen käsitteinä ja ohjaamassa toimintaa • tietää kognitiivisen ajattelun osuuden kuntoutustyötä ohjaamassa • soveltaa voimavara-ajattelua kuntoutustyössä • soveltaa psykoedukaatiota kuntoutustyössä • tuntee kuntoutustyön toiminta-

	<p>alueet ja niiden keskeiset tehtävät: lääkinnällinen, sosiaalinen, ammatillinen ja kasvatuksellinen kuntoutus.</p>
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee psykiatrisen kuntoutuspalveluluokituksen, kuntoutuksen toteuttamisen eri toimijat ja palvelujen tuottajat (julkinen, yksityinen ja kolmas sektori) sekä niiden työnjaon ja merkityksen palvelutuotannossa.</p>	<p>Kuntoutusjärjestelmän tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen julkisen ja yksityisen kuntoutustyön erilaiset toimintamahdollisuudet ja yhteistyövelvoitteet • tuntee yhden yksityisen tai kolmannen sektorin palvelujen tuottajan toimintaperiaatteet, toiminnan organisoinnin, palveluihin pääsyn ja rahoituksen • tuntee kuntoutujan sosiaaliset tukimuodot ja ohjaa kuntoutujan niiden piiriin • osaa ohjata kuntoutujan tarvitsemiensa muiden palveluiden piiriin • seuraa kuntoutusalan kehitystä ja muutoksia aktiivisesti ja soveltaa uusinta tietoa työssään • tuntee ajankohtaisen kuntoutusta ohjaavan lainsäädännön ja suositukset <ul style="list-style-type: none"> – laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä 497/03 – laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/01 – mielenterveyskuntoutujien asumispalveluja koskeva kehittämissuositus STM 13/07.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee psykiatrisen kuntoutuksen toteuttamisen erityispiirteet ja osaa soveltaa niitä tarpeenmukaisesti.</p>	<p>Kuntoutuksen toteutusmuodot Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • soveltaa psykiatrisen kuntoutuksen prosessimallia: kuntoutuksen tarve – tavoite – menetelmät – arviointi • tuntee lääkinnällisen, sosiaalisen, ammatillisen ja kasvatuksellisen kuntoutuksen keskeiset toimintamuodot ja soveltaa osaltaan toimintaansa niiden tavoitteiden saavuttamiseksi

	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee porrasteisen kuntoutuksen toteuttamisperiaatteet ja muodot • tuntee varhaiskuntoutuksen periaatteet ja menetelmät • tuntee yhteisöllistä kuntoutusta toteuttavien kuntoutusyhteisöjen erityispiirteet; kuntoutuskodit, palvelukodit, kuntoutusosastot ym. • tuntee yksilöllisen kuntoutuksen yhteisössä • tuntee kotikuntoutuksen periaatteet • tuntee avokuntoutuksen ja omassa kodissa asuvan kuntoutujan tukimuodot • hyödyntää ammatillisen kuntoutuksen, kuntouttavan työtoiminnan ja työhön valmennuksen mahdollisuuksia.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa käyttää luovia ja toiminnallisia kuntoutusmenetelmiä.</p>	<p>Luovien ja toiminnallisten menetelmien käyttäminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää luovuuden ja toiminnallisuuden merkityksen osana inhimillisiä voimavaroja ja elämänhallintaa • osaa kytkeä luovat ja toiminnalliset menetelmät osaksi yksilöllistä kuntoutuskokonaisuutta • ohjaa ja motivoi kuntoutujia osallistumaan kuntoutussuunnitelmaansa sisältyviin luoviin ja toiminnallisiin menetelmiin • soveltaa omia erityistaitojaan luovissa ja toiminnallisissa menetelmissä kuntoutusta tukevasti.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee keskeiset perhe- ja verkostotyön perusteet, osaa soveltaa niitä psykiatrisen kuntoutuksen osana tai ohjata kuntoutujia ja/tai heidän omaisiaan perhe- ja verkostotyön asiantuntijapalveluihin.</p>	<p>Perhe- ja verkostotyön soveltaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon perheen ja verkoston kokonaisvaltaisesti kuntoutusprosessissa • osaa laatia sukupuun ja verkostokartan • arvioi perheen tai verkoston tukimahdollisuuksia ja voimavaroja

	<ul style="list-style-type: none"> • tukee, ohjaa ja neuvoo perhettä tai verkostoa tarpeenmukaisten tukiverkostojen luomiseen • osaa tilannekohtaisen tuen määrittämisen: mikä/kuka olisi tueksi kuntoutujalle hänen elämäntilanteessaan • ohjaa tarvittaessa kuntoutujia ja/tai heidän omaisiaan perhe- ja verkostotyön asiantuntijapalvelujen piiriin.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa tunnistaa kuntoutujan kuntoutumisvalmiuden, tuntee kuntoutuksen prosessin eri vaiheet ja niissä vaadittavat toimenpiteet ja osaa työssään suunnitella, toteuttaa ja arvioida yhdessä kuntoutujan ja verkoston kanssa kuntoutusprosessin etenemistä.</p>	<p>Kuntoutuksen vaiheiden mukainen toiminta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kuntoutuksen eri vaiheissa: <ul style="list-style-type: none"> – valmisteluvaihe: kokonaisvaltainen tilanearviointi yhteistyössä kuntoutujan ja lähettävän yksikön kanssa: tiedonkeruu, tutustumiskäynnit, alustava kuntoutussuunnitelma – kuntoutusjakso: tavoitteellisen ja yksilöllisen kuntoutussuunnitelman laatiminen, toteutus, arviointi sekä muuttaminen yhdessä kuntoutujan ja verkoston kanssa; työskentelymuotoina tuki, opetus ja ohjaus – siirtymävaihe: kuntoutujan etenemisen arviointi ja tarpeenmukaisen jatkopaikan aktiivinen etsintä ja siirtymisen toteutus; riittävän tukiverkoston luominen, siihen sulauttaminen, tuen asteittainen väheneminen ja toteuttaminen siirtymisen jälkeen • tuntee moniammatillisen työntekijäverkoston ja toimii tavoitteellisessa yhteistyössä erityistyöntekijöiden kanssa • osallistuu seuraavan vaiheen kuntoutussuunnitelman laatimiseen.

<p>Tutkinnon suorittaja tuntee psykiatrisen kuntoutustyöskentelyn ammatilliset haasteet ja osaa ottaa ne huomioon työskentelyssään.</p>	<p>Kuntoutustyön ammatilliset haasteet Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • motivoi kuntoutujaa tunnistamaan voimavarojaan ja tukee niiden hyödyntämistä • ymmärtää liikunnan merkityksen kokonaisvaltaista toimintakykyä ylläpitävänä ja motivoi kuntoutujaa monipuoliseen liikuntaan • osaa monipuolisia arkielämän taitoja ja soveltaa niitä kuntoutus-toiminnassa • kunnioittaa kodin yksityisyyttä työskennellessään kuntoutujan kotona • tukee kuntoutujan omaisten ja läheisten jaksamista • ymmärtää perheen ja sosiaalisen verkoston merkityksen kuntoutujan tukena ja auttaa perhettä/verkostoa löytämään tilanteen mukaisia tukimuotoja • tuntee lasten ja nuorten kuntoutusmuodot ja toimintatavat ja soveltaa niitä työssään • arvioi kuntoutujan ohjauksen, neuvonnan ja mahdollisen terapian tarpeen tilannekohtaisesti • tuntee kuntoutustyön laatusuosituksot ja toimii niiden mukaisesti.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ja ratkaisujaan, tunnistaa oman rajallisuutensa, voimavaransa ja kehittämistarpeensa.</p>	<p>Oman toiminnan arviointi Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa toimintaansa rehellisesti ja realistisesti ja tietää omat voimavaransa ja jaksamisensa rajat • huolehtii jaksamisestaan ja työturvallisuudestaan työohjauksen, yhteisöllisen vuorovaikutuksen, koulutuksen ja muiden työhyvinvointia edistävien menetelmien avulla • huolehtii ammattitaitonsa ylläpidosta ja kehittämisestä säännöl-

	listen kehittämiskeskustelujen ja koulutuksen avulla <ul style="list-style-type: none"> • toimii sisäisen yrittäjyyden mukaisesti työssään.
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Psykiatrinen kuntoutus -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan näyttötutkinnon järjestämissopimuksen mukaisesti näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa tarkoin esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työympäristöissä psykiatrissa kuntoutusta tekevissä yksiköissä. Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia asiakaslähtöisesti kuntoutusprosessin eri vaiheissa moniammatillisen työryhmän jäsenenä.

Tarvittaessa ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaidon osoittamista on tutkinnon suorittajan suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon osan suorittajalle arviointipäätöksen jälkeen.

3.6 Psykogeriatrinen hoitotyö

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja tuntee uusimpiin tutkimuksiin perustuen vanhuuden ikävaiheena ja sen mukanaan tuomien muutosten vaikutukset vanhuksen elämään ja osaa soveltaa tätä tietoa oman toimintansa perustana.	Vanhustyön perusteiden soveltaminen Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää vanhenemisen yksilöllisen ainutkertaisuuden ja kykenee tarkastelemaan omia asenteitaan vanhenemiseen/vanhuuteen • tuntee vanhenemisen vaikutukset yksilön fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen, henkiseen ja hengelliseen osa-alueeseen ja toimintakykyyn • tuntee vanhustenhuollon päämäärät, toimintaperiaatteet ja menetelmät • tuntee vanhenemisen mukanaan tuoman voimavarojen vähenemisen

	<p>ja lisääntyvän tuen tarpeen ja kykenee suunnittelemaan ja toteuttamaan tarvittavan tuen ja avun</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee vanhuuteen liittyvät sairaudet ja hallitsee niiden hoitomuodot.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee vanhenemisen vaikutukset mielen-terveyteen ja vanhuusiän tyypilliset mielenterveys- ja päihdeongelmat ja osaa toteuttaa niiden tarpeenmukaista hoitoa.</p>	<p>Vanhusten mielenterveys- ja päihde-ongelmien tunnistaminen ja hoidon toteuttaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee vanhuuteen liittyvät mielen-terveyshäiriöt ja niiden hoito- muodot (yksilö-, ryhmä- ja yhteisö- hoito) • ymmärtää vanhusten mielenterveys- häiriöiden taustatekijöitä • tuntee vanhusten päihdeongelmia, hallitsee niiden hoidon menetelmiä ja tarvittaessa ohjaa asianmukaisen avun piiriin • tuntee yleisimmin käytössä olevat psykenlääkkeet ja toteuttaa turvallisen lääkehoidon <ul style="list-style-type: none"> – vanhusten lääkehoidon erityis- piirteet – lääkkeiden vaikutukset ja yhteisvaikutukset • edistää mielenterveyttä virikkeellisen virkistystoiminnan ja liikunnan avulla • suunnittelee, toteuttaa ja arvioi tarpeenmukaista vanhuksen hoitoa.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee muistisairauksien mukanaan tuomat muutokset ja vaikutukset vanhuksen elämään ja osaa toimia muistisaira- henkilön hyvinvointia edistäen.</p>	<p>Muistisairaiden hoito</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee muistisairauksien etenemisen ja muistisairauksiin liittyvät käyttäytymispiirteet ja hyödyntää tietoja hoitotyössä • määrittää muistisaira- vanhuksen kokonaistilanteen ja toimintakyvyn • selvittää muistisaira- henkilön elämän keskeiset vaiheet • ymmärtää muistisaira- henkilön

	<p>käyttäytymisen syitä ja kohtaa hänet yksilöllisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää vuorovaikutuksen ja ilmapiirin merkityksen muistisairaanhoidossa ja edistää vuorovaikutuksellaan myönteistä ilmapiiriä • vahvistaa muistisairaanhoidon itsemääräämisoikeutta, omanarvontunnetta ja identiteettiä • toteuttaa muistisairaanhoidon moniammatillisena yhteistyönä • toteuttaa ja arvioi lääkettä • ymmärtää hoitoympäristön merkityksen muistisairaanhoidon toimintakyvylle ja hyvinvoinnille.
<p>Tutkinnon suorittaja ymmärtää perheen ja verkostojen merkityksen vanhuksen hoidossa ja osaa toteuttaa vanhuksen tarpeenmukaista hoitoa yhteistyössä eri osapuolten kanssa.</p>	<p>Yhteistyö perheen ja verkostojen kanssa vanhuksen hoidossa Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • selvittää vanhuksen olemassa olevat perhe- ja tukiverkostot sekä palveluorganisaatioiden tarjoamat mahdollisuudet vanhuksen hoidossa • ymmärtää omaisten ja läheisten tukemisen merkityksen ja antaa heille tiedollista ja emotionaalista tukea sekä ohjaa sosiaalisen ja taloudellisen tuen hakemisessa • ottaa perheen ja muun verkoston mukaan vanhuksen hoitoon ja informoi asianmukaisesti perhettä ja verkostoa vanhuksen sairaudesta ja hoidon etenemisestä • hallitsee moniammatillisen yhteistyön hoidon eri vaiheissa • ohjaa vanhuksen tarkoituksenmukaiseen jatkohoitopaikkaan.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa tukea ja hoitaa vanhusta vakavassa sairastumisessa, kuoleman lähestyessä ja osaa tukea omaisia surutyössä.</p>	<p>Kuolevan vanhuksen hoito Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa toteuttaa saattohoidon • hallitsee kivun hoidon toimivaltansa rajoissa • hoitaa kuolevaa vanhusta yksilöllisesti ja auttaa häntä kohtaamaan kuoleman

	<ul style="list-style-type: none"> • osaa kohdata surutyön eri vaiheissa olevia kuolevan potilaan läheisiä • tunnistaa omat tunteensa ja toimii ammatillisesti kuolevan hoidossa • ymmärtää kuoleman läheisyyden ikääntyvien hoidossa ja käsittelee yksilöllisesti siihen liittyviä tunteita vanhuksen kanssa.
Tutkinnon suorittaja osaa tukea ja hoitaa vanhusta muuttuvissa tilanteissa.	<p>Vanhustyö muuttuvissa tilanteissa Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa vanhuksen turvattuuden ja pelot ja puuttuu niihin • tunnistaa vanhuksen yksinäisyyden, syrjäytymisen tai sen uhan ja toimii ennaltaehkäisevästi • tunnistaa aggressiivisen käyttäytymisen ja osaa toimia näissä tilanteissa ja toteuttaa ennaltaehkäisyä • tunnistaa kaltoinkohtelun ja hyväksikäytön sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhan ja toimii tilanteissa vanhuksen edun mukaisesti • tunnistaa riippuvuuksien eri muodot ja toimii näissä tilanteissa vanhuksen hyvinvointia edistävällä tavalla.
Tutkinnon suorittaja tuntee vanhusten vapaaehtoistyötä tekeviä järjestöjä ja toimintakulttuureja sekä osaa ohjata vanhuksia niiden tarjoamien toimintamuotojen pariin.	<p>Vapaaehtoistyö vanhustyössä Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee vapaaehtoistyön toimijoita ja niiden tarjoamia palveluja • tuntee tarkasti yhden vapaaehtoistyön toimijan periaatteet ja toiminnan • ohjaa vanhuksen hänelle soveltuvan vapaaehtoistoiminnan pariin.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ja ratkaisujaan, tunnistaa omat voimavaransa ja kehittämistarpeensa.	<p>Oman toiminnan arviointi Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa toimintaansa rehellisesti ja realistisesti ja tietää omat voimavaransa ja jaksamisensa rajat • huolehtii jaksamisestaan ja työ-

	<p>turvallisuudestaan työnohjauksen, yhteisöllisen vuorovaikutuksen, koulutuksen ja muiden työhyvinvointia edistävien menetelmien avulla</p> <ul style="list-style-type: none"> • huolehtii ammattitaitonsa ylläpidosta ja kehittämisestä säännöllisten kehittämisseskustelujen ja koulutuksen avulla • toimii sisäisen yrittäjyyden mukaisesti työssään.
--	---

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Psykogeriatrinen hoitotyö -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan näyttötutkinnon järjestämissuunnitelman mukaisesti näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa tarkoin esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työympäristöissä asiakastyö-, suunnittelu- ja ohjaustilanteissa psykogeriatrissa työtä tekevissä yksiköissä. Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia asiakaslähtöisesti vanhuksen hoidon eri vaiheissa moniammatillisen työryhmän jäsenenä.

Tarvittaessa ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaitoa on tutkinnon suorittajan suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arviointipäätöksen jälkeen.

3.7 Lasten- ja nuorisopsykiatrisen hoitotyö

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin lasten- ja nuorisopsykiatrisen palvelujärjestelmän, sitä ohjaavat keskeiset säädökset ja osaa toimia palvelujärjestelmän eri tasoilla.</p>	<p>Lasten- ja nuorisopsykiatrisen hoitojärjestelmän tuntemus Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee lasten ja nuorten psykiatrisen perustason ja erikoistason hoitojärjestelmän toimijat paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla • tuntee voimassaolevat lasten- ja nuorisopsykiatrista hoitotyötä ohjaavat säädökset • tuntee lasten ja nuorten psykiatrisen avohoidon ja sen tehtävät ja työskentelytavat ja toimii niiden mukaisesti • tuntee puoliavoimet hoitomuodot ja toimii niiden mukaisesti • tuntee lasten ja nuorten psykiatrisen sairaalahoidon perusteet ja työskentelymuodot ja toimii osaltaan niiden mukaisesti • tuntee lasten ja nuorten psykiatrisen kuntoutuksen muodot ja toimintatavat ja toimii osaltaan niiden mukaisesti.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee keskeiset lasten- ja nuorisopsykiatrisen hoidon hoito- ja terapiamenetelmien perusteet ja osaa soveltaa niitä hoitotyössä.</p>	<p>Hoito- ja terapiamenetelmien soveltaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee keskeisten hoito- ja terapiamenetelmien taustateorioiden perusteet • tuntee yksilöpsykoterapian lähestymistapojen pääpiirteet: psykodynaaminen, kognitiivinen ja ratkaisukeskeinen terapia • tietää erilaisia toiminnallisia terapiamuotoja ja niiden taustaoletukset • tietää musiikkiterapian perusteita • tuntee luovien ja toiminnallisten terapioiden keskeisimmät toimintamuodot lapsen/nuoren hoidossa ja

	<p>toteuttaa niitä osaltaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee lasten/nuorten ryhmähoidon perusteet ja soveltaa niitä toiminnassaan.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa osaltaan arvioida lapsen/nuoren psyykkistä kehitystä, persoonallisuutta ja mielenterveyttä sekä hoidon tarvetta.</p>	<p>Lapsen ja nuoren psyykkisen kehityksen arviointi Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee lapsen/nuoren fyysisen ja psyykkisen kehityksen • tuntee kehityksen häiriöitä • osaltaan arvioi biologisia, intrapsyykkisiä, perhedynaamisia ja sosiokulttuurisia tekijöitä lapsen tai nuoren tilanteessa • tuntee keskeiset lasten ja nuorten psyykkiset häiriöt • osaltaan arvioi lapsen/nuoren/ perheen toimintakykyä.
<p>Tutkinnon suorittaja hallitsee lapsen/nuoren psykiatrisen hoitosuhde-työskentelyn perusteet ja menetelmät.</p>	<p>Yksilöllinen hoitosuhde Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee hoitosuhteen perusteet lapsen/nuoren psykiatrisessa hoidossa ja soveltaa yksilövästuisen hoitotyön periaatteita hoitosuhteessa • tuntee lapsen/nuoren psyykkisen, emotionaalisen, kognitiivisen ja fyysisen sekä sosiaalisen kehityksen merkityksen ja ottaa sen huomioon hoitosuhteessa • havainnoi lapsen/nuoren ulkoista olemusta, kehitystasoa, ihmissuhteita ja vuorovaikutusta, mielialaa, tunnetiloja ja ajatussisältöjä • jäsentää ja dokumentoi tekemiään havaintoja ja saamia tietoja • käsittelee hoitosuhteessa heränneitä tunteitaan • ymmärtää olevansa lapselle/nuorelle samaistuskohde, aikuisuuden edustaja sekä tukihenkilö • soveltaa hoitosuhteessa toimintakykyä ylläpitävää ja lisäävää työskentelyä

	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää lapsen/nuoren psyykkisen tilan ja häiriön tason vaikutuksen hoitosuhdetyöskentelyyn • soveltaa sekä hoitotyön että psykoterapian tietoja ja taitoja hoitosuhdetyössään • integroi hoitosuhdetyöskentelyn muuhun hoitoon.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia hoidollisessa yhteistyössä lapsen/nuoren vanhempien ja muun perheen kanssa.</p>	<p>Perhetyöskentely Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää perheen keskeiseksi osaksi hoidon kokonaisrakennetta • toimii yhteistyössä vanhempien tai huoltajien kanssa • arvioi vanhempien ohjauksen, neuvonnan ja mahdollisen terapian tarpeen tilannekohtaisesti • osaa vanhempien ohjauksen ja neuvonnan perusteet ja menetelmät • tukee tarvittaessa vanhempia parisuhteensa ongelmien selvittämisessä • osaa määritellä perhehoitotyön tarpeen lapsen/nuoren hoitokokonaisuudessa ja toimii tarvittaessa perhettä hoitavassa työryhmässä.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia yhteistyössä perheen ulkopuolisen verkoston kanssa.</p>	<p>Verkostoyhteistyössä toimiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa määritellä lapsen/nuoren hoidon kannalta olennaiset yhteistyötahot • tuntee erilaisten palvelujärjestelmien tuki- ja hoitomenetelmät ja määrittelee oman vastuunsa ja tehtävänsä tässä verkostossa • edistää aktiivisesti lapsen/nuoren lähiyhteisöjen jäsenten yhteistä käsitystä lapsen/nuoren psykososiaalisesta kokonaistilanteesta • ymmärtää moniongelma- ja moniasiakkuusperheiden erilaiset vaikutukset auttaviin tahoihin • selkeyttää ja jäsentää yhteistyössä

	<p>verkoston kanssa lapsen/nuoren ja perheen psykososiaalisia ongelmia ja löytää voimavaroja niiden yhteiseen ratkaisuun.</p>
<p>Tutkinnon suorittaja osaa soveltaa yhteisohoidon menetelmiä.</p>	<p>Yhteisohoidon menetelmien soveltaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee yhteisohoidon teoreettisen perustan ja soveltaa sitä lasten/nuorten hoitoyhteisöön • tukee lasta/nuorta yhteisöryhmän jäsenyyteen ja ystävyys- ja toverisuhteisiin toisten lasten/nuorten kanssa • tukee lasta/nuorta ilmaisemaan itseään puhumalla ja kuuntelemaan toista • tukee lasta/nuorta ratkaisemaan ristiriitoja ja ongelmia yhteisesti • tukee lasta/nuorta antamaan ja vastaanottamaan palautetta • toimii yhteisössä niin, että edistää ikätasoon liittyvien sekä kasvua ja kehitystä tukevien toimintojen mahdollisuuksia ja mahdollistumista • toimii yhteisössä niin, että edistää erilaisuuden sietämistä, mutta myös vastuuta yhteisistä säännöistä ja sopimuksista • toimii yhteisössä aikuisena samaistusmallina lapselle/nuorelle • huolehtii osaltaan yhteisön avoimuudesta ja sallivuudesta • edistää yhteisössä positiivisten kokemusten käyttämistä sosiaalisen oppimisen välineenä.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee lapsen/nuoren lääkehoidon erityispiirteet.</p>	<p>Lääkehoitoon osallistuminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee lapsen/nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvät biokemialliset erityispiirteet ja niiden vaikutukset lääkehoitoon • tuntee lapsen/nuoren psyyken-

	<p>lääkkeiden vaikutukset ja ei-toivotut vaikutukset ja havainnoi ja dokumentoi niitä</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa perustella lääkehoidon tarpeellisuuden • ohjaa ja neuvoo lasta/nuorta ja hänen läheisiään lääkehoidon toteuttamisessa • arvioi työryhmän jäsenenä lääkehoidon integroitumista muuhun hoitoon.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee lapsen/nuoren psykiatrisen kuntoutuksen periaatteet ja menetelmät ja toimii osaltaan niiden mukaisesti.</p>	<p>Toiminta lapsen/nuoren psykiatrisessa kuntoutuksessa</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa lapsen/nuoren kuntoutuksen tarpeen • tuntee lääkinnällisen, sosiaalisen, ammatillisen ja kasvatuksellisen kuntoutuksen periaatteet ja menetelmät ja soveltaa niitä työssään lasten/nuorten parissa • tuntee lastensuojelullisen kuntoutuksen periaatteet ja menetelmät ja osallistuu tarvittaessa sen järjestämiseen • vastaa osaltaan yhteistyöstä lapsen/nuoren kuntoutuksen eri toimijoiden kesken • huolehtii kuntoutussuunnitelmien tavoitteellisuudesta, toteutumisesta ja arvioinnista kuntoutumisen eri vaiheissa.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ja ratkaisujaan, tunnistaa oman rajallisuutensa, voimavaransa ja kehittämistarpeensa.</p>	<p>Oman toiminnan arviointi</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa toimintaansa rehellisesti ja realistisesti ja tietää omat voimavaransa ja jaksamisensa rajat • huolehtii jaksamisestaan ja työturvallisuudestaan työnohjauksen, yhteisöllisen vuorovaikutuksen, koulutuksen ja muiden työhyvinvointia edistävien menetelmien avulla

	<ul style="list-style-type: none"> • huolehtii ammattitaitonsa ylläpidosta ja kehittämisestä säännöllisten kehittämisseskustelujen ja koulutuksen avulla • toimii sisäisen yrittäjyyden mukaisesti työssään.
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Lasten- ja nuorisopsykiatrinen hoitotyö -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan näyttötutkinnon järjestämissopimuksen mukaisesti näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa tarkoin esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työympäristöissä asiakastyö-, suunnittelu- ja ohjaustilanteissa lasten- ja nuorisopsykiatrissa työtä tekevissä yksiköissä. Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia asiakaslähtöisesti lapsen/nuoren hoidon eri vaiheissa moniammatillisen työryhmän jäsenenä.

Tarvittaessa ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkinnon järjestämssuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaitoa on tutkinnon suorittajan suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon osan suorittajalle heti arviointipäätöksen jälkeen.

3.8 Päihdepsykiatrinen hoitotyö

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee päihdepsykiatrissa työtä säätelevien lakien ja muun normiston keskeisen sisällön ja noudattaa niitä omassa työssään.</p>	<p>Päihdepsykiatrissa työtä ohjaavien säädösten noudattaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee seuraavien lakien ja normiston keskeisen sisällön päihdepsykiatrisen hoitotyön näkökulmasta viimeaikaisine muutoksineen ja noudattaa niitä työssään: <ul style="list-style-type: none"> – päihdehuoltolaki 41/86 ja -asetus 653/86 – huumausainelaki 373/08 – asetus opioidiriippuvaisten

	<p>vieroitus- ja korvaushoidosta eräillä lääkkeillä 33/08</p> <ul style="list-style-type: none"> – mielenterveyslaki 1116/90 – lastensuojelulaki 417/07 – tartuntatautilaki 583/86 – raittiustyölaki 826/82 – laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 693/76 – sosiaalihoitolaki 710/82 – laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/99 – laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/00.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee kansallisten ja kansainvälisten päihdetyön ohjelmien ja suositusten keskeiset sisällöt.</p>	<p>Päihdetyön ohjelmien ja suositusten tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee mm. seuraavien ohjelmien keskeisen sisällön viimeaikaisine muutoksineen: <ul style="list-style-type: none"> – Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimenpideohjelma – Kansallinen alkoholiohjelma – Kansallinen huumestrategia – Euroopan alkoholiohjelma – EU:n huumeusainestrategia – Kunnan päihdeohjelma – Ehkäisevän päihdetyön laatu-kriteerit – Päihdepalvelujen laatusuosituksset – Käypä hoito -suositukset – Vankeinhoidon päihdestrategia.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee päihdepsykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen palvelujärjestelmät ja osaa ohjata asianmukaisesti palveluihin.</p>	<p>Päihdepsykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen palvelujen tunteminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee palvelujärjestelmän nykytilan ja viimeaikaiset muutokset: valtionhallinto palvelujen määrittelijänä ja valvojana, sosiaali- ja terveysministeriö ja sen alaiset laitokset ja virastot, lääninhallitukset • tuntee palvelujärjestelmän osana: <ul style="list-style-type: none"> – valtion mielisairaalat – kunnat palvelujen järjestäjänä:

	<p>perusterveydenhuolto ja sosiaali- toimi, erikoissairaanhoido</p> <ul style="list-style-type: none"> – sairaanhoitopiirit palvelujen koordinoijana – järjestöt ja muut yhteisöt – yksityiset palvelut <ul style="list-style-type: none"> • ohjaa asiakasta/potilasta tarpeenmukaisesti palveluihin • tuntee yhteistyön ja konsultoinnin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien välillä • toimii palvelujärjestelmässä vaitiolovelvollisuutta noudattaen ja asiakkaan/potilaan yksityisyyttä suojaten.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee päihdyttävät ja riippuvuutta aiheuttavat aineet ja niiden vaikutukset.</p>	<p>Päihhteiden tunnistaminen ja ainetietous</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää yleisimmin käytettäviä päihdyttäviä aineita ja niiden vaikutukset terveydelle • tuntee lääkeaineiden käytön päihteenä ja tietää lääkekohtaisen vaikutuksen terveyteen • tuntee yleisimmin käytettävät huumeet ja tietää niiden vaikutuksen terveyteen • tuntee muiden päihdyttävien aineiden, mm. teknisten liuottimien ja kaasujen, käytön ja niiden vaikutukset terveyteen • tietää päihhteiden käytön eri tasot • tietää monipäihdekäytön ja päihhteiden sekakäytön ilmiönä ja niiden vaikutuksia terveyteen • tuntee tupakan vaikutukset terveyteen • käyttää erilaisia testejä, päihhteiden käyttöä kuvaavia kyselyjä ja laboratoriotutkimusten tuloksia päihhteiden käytön varmentamisessa.

<p>Tutkinnon suorittaja tuntee päihdekäytön ja päihderiippuvuuden sosiaaliset, fyysiset ja psyykkiset vaikutukset ja niiden merkitykset sekä yksilön että hänen läheistensä kannalta.</p>	<p>Päihdekäytön vaikutusten ja päihderiippuvuuden tunteminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietää päihteiden käyttöön ja päihderiippuvuuteen altistavat riskitekijät • tunnistaa päihteiden käytön fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja yhteisölliset vaikutukset • ymmärtää päihderiippuvuusilmiön laaja-alaisuuden • ymmärtää päihderiippuvuuden kehittymisen prosessina • ymmärtää päihderiippuvuuden yksilöllisiä ilmentymiä ja vaikutuksia • tuntee fysiologisen, psyykkisen ja sosiaalisen riippuvuuden ilmenemismuotoja ja hoitomuotojen pääpiirteet • arvioi päihderiippuvuuden vaikutuksia perhe- ja yhteisödynamiikkaan • tuntee hepatiitin ja HIV:n oireet, tartuntamekanismin ja suojautumisen • hallitsee tartuntatautien hoidon keskeiset menetelmät.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon eri elämänvaiheissa olevien päihdepsykiatrisia erityiskysymyksiä.</p>	<p>Päihdepsykiatristen erityiskysymysten huomioon ottaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee eri ikävaiheisiin liittyviä päihteiden käytön erityispiirteitä: lapsuus, nuoruus, aikuisuus, vanhuus • tuntee eri ikävaiheisiin liittyviä monidiagnoosiasiakkaiden erityiskysymyksiä • ottaa työssään huomioon asiakkaan iän, perhetilanteen ja verkoston tuomat erityisvaatimukset • ottaa työssään huomioon lapsiperheen vanhempien päihteiden käyttötottumukset pyrkien vähentämään vanhempien

	<p>päihteiden käytöstä lapsille aiheutuneita haittoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon odottavan äidin päihteiden käyttötottumukset pyrkien ehkäisemään päihteiden aiheuttamia haittavaikutuksia sikiölle • tuntee turvallisuusuhkia ja hallitsee mahdolliset väkivaltatilanteet ja niiden jälkitoimet.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee ja osaa soveltaa työssään päihdehoitotyön keskeisiä periaatteita.</p>	<p>Päihdehoitotyön keskeisten periaatteiden soveltaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • soveltaa terveyttä edistävää, ehkäisevää, riskejä ja haittoja vähentävää päihdehoitotyötä • tukee ja vahvistaa asiakkaan/potilaan omia voimavaroja ja kykyä ottaa vastuuta elämästään • soveltaa tarpeenmukaisesti hoitavaa, kuntouttavaa ja kärsimyksiä lievittävää päihdehoitotyötä • soveltaa työssään päihdehoitotyön keskeisiä periaatteita: yksilöllisyys, terveys- ja voimavarakeskeisyys, omatoimisuus, jatkuvuus, turvallisuus, perhekeskeisyys, verkostokeskeisyys ja kokonaishoidon periaate.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa yhdistää työssään psykiatrisen ja päihdehoidon työmuotoja.</p>	<p>Psykiatrisen ja päihdehoidon työmuotojen yhdistäminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää työssään sekä psykiatrisen että päihdehoidon työmuotoja ja yhdistää ne asiakaslähtöisesti • tuntee seuraavat työmuodot ja soveltaa niitä tarkoituksenmukaisesti: <ul style="list-style-type: none"> – yksilötyö – yksilökohtainen palveluohjaus – pari- ja perhetyö – ryhmätyö – yhteisöhoito

	<ul style="list-style-type: none"> – yhdyskuntatyö – yhteiskuntatason vaikuttaminen – lääkehoito.
<p>Tutkinnon suorittaja ymmärtää vuorovaikutuksen merkityksen päihdepsykiatrisessa hoitotyössä ja osaa luoda luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen päihdepsykiatrisen asiakkaan kanssa.</p>	<p>Vuorovaikutustaidot Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee vuorovaikutuksen keskeiset vaiheet ja vuorovaikutusprosessiin vaikuttavia ammatillisia menetelmiä • ymmärtää hoidollisen vuorovaikutussuhteen muodostumisen • soveltaa muutosprosessin vaihemallia työskentelyssään • arvioi ja kehittää omia vuorovaikutustaitojaan • ottaa huomioon päihdepsykiatriseen vuorovaikutussuhteeseen kuuluvan kieltämisprosessin • luo luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen, jossa ottaa puheeksi päihteidenkäytön ja sen ongelmat • ymmärtää motiivoinnin merkityksen päihdehoitotyössä ja käyttää motivoivan haastattelun menetelmää • ottaa vuorovaikutussuhteessaan huomioon päihderiippuvuuden vaikutukset asiakkaiden vuorovaikutussuhteisiin • tietää ja ymmärtää päihderiippuvuuteen sisältyvän todennäköisyyden päihteiden käytön uudelleen aloittamiseen myös toipumisen alettua • kohtaa päihdeasikkaan/päihtyneen asiakkaan ammatillisesti • osoittaa kunnioittavaa, asiallista ja tasapuolista suhtautumista sukupuoleen, ikään, elämäntilanteeseen, kansallisuuteen, siviilisäättyyn, seksuaaliseen suuntautumiseen, mielenterveyteen, vammaisuuteen tai johonkin muuhun persoonalliseen ominaisuuteen katsomatta

	<ul style="list-style-type: none"> • tekee julkisesti ja ammatillisesti kestäviä ja perusteltuja päätöksiä • rajoittaa asiakasta tarpeenmukaisesti • soveltaa työsään kuntouttavaa työtettä.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa soveltaa päihdetyön keskeisimpiä hoitoa ja kuntoutusta tukevia lähestymistapoja ja niiden käytännön toimintamalleja ja tietää niihin erikoistuneet toteuttajat.</p>	<p>Hoidollisten lähestymistapojen perusteiden soveltaminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • soveltaa työsään kognitiivisen, ratkaisukeskeisen ja systeemi-teoreettisen lähestymistavan pääpiirteitä • tuntee Minnesota ja Myllyhoito® sekä väärinkäytön ilmiöt -mallien perusteet ja toteuttajatahot • tuntee kristillisen päihdetyön perusteet ja toteuttajatahot • tuntee päihdehoidon keskeisiä lääkkeettömiä vieroitusoireiden hallintatapoja kuten akupunktio, rentoutus ja toiminnalliset ja luovat menetelmät • tuntee 12-askeleen toipumis-ohjelman ja vertaistuen merkityksen päihdehoidossa ja -kuntoutumisessa • tuntee päihdehoidon lääkkeellisiä hoito-ohjelmia kuten katkaisuhoido, kyllästyshoito ja korvaushoito.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee omat voimavaransa ja ymmärtää oman rajallisuutensa päihdepsykiatrisessa hoitotyössä.</p>	<p>Työhyvinvoinnista huolehtiminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää omien päihteisiin liittyvien asenteidensa ja valintojensa merkityksen työssään • tietää omat rajansa, voimavaransa ja kehittämistarpeensa ja pitää oman osaamisensa ajan tasalla.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja perustella omaa toimintaansa ja ratkaisujaan.</p>	<p>Oman toiminnan arviointi Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa toimintaansa rehellisesti ja realistisesti, huolehtii jaksamisestaan ja työturvallisuudestaan työnohjauksen, yhteisöllisen vuoro-

	vaikutuksen, koulutuksen ja muiden työhyvinvointia edistävien menetelmien avulla <ul style="list-style-type: none"> • huolehtii ammattitaitonsa ylläpidosta ja kehittämisestä säännöllisten kehittämisseskustelujen ja koulutuksen avulla • toimii sisäisen yrittäjyyden mukaisesti työssään.
--	---

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Päihdepsykiatrinen hoitotyö -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan näyttötutkinnon järjestämissopimuksen mukaisesti näyttötutkinnon järjestämssuunnitelmassa tarkoin esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työympäristöissä asiakastyö-, suunnittelu- ja ohjaustilanteissa päihdepsykiatrissa työtä tekevissä yksiköissä. Ammattitaidon osoittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa toimia asiakaslähtöisesti päihdepsykiatrisen hoidon eri vaiheissa moniammatillisessa työryhmässä.

Tarvittaessa ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää tutkinnon järjestäjän näyttötutkinnon järjestämssuunnitelmassa esittämin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin kirjallisilla dokumenteilla. Olennainen osa ammattitaitoa on tutkinnon suorittajan suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arviointipäätöksen jälkeen.

3.9 Yrittäjyys

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida henkilökohtaisia mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan toimia mahdollisesti alan yrittäjänä.	Omien yrittäjävalmiuksien arviointi Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tietää, millaiset henkilökohtaiset valmiudet tukevat yrittäjänä menestymistä, erittelee tältä pohjalta arvoaan ja arvioi omia valmiuksiaan • laatii itselleen asiantuntijoiden opastuksella kehityssuunnitelman yrittäjänä toimimiseksi • tuntee ammatinharjoittamisen luvanvaraisuuden ja siihen liittyvät toiminnot

	<ul style="list-style-type: none"> • tuntee potilasasiakirjojen laatimista ja säilyttämistä koskevan lainsäädännön ja siihen liittyvät toimenpiteet • tuntee eri asiakasryhmien vastuuhenkilöiden kelpoisuusvaatimukset • ymmärtää avo- ja laitoshoidon eron yritystoiminnassa • ottaa vastuun työstään ja sen kehittamisestä.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa tarkastella alaa ja sen tarjoamia yritystoiminnan käynnistämisen ja kehittämisen mahdollisuuksia ja riskejä.</p>	<p>Yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • on tutustunut toimialaan niin, että osaa tarkastella sen tulevaisuuden näkymiä ja kehityksen sekä markkinoiden mahdollisuuksia oman yritystoiminnan käynnistämisen kannalta • tarkastelee oman mahdollisen yrityksensä toiminnan tuloksellisuutta ja kannattavuutta eli elättääkö yritys • tarkastelee yrittäjyyttä yrittäjän toiminnan vastuiden ja velvoitteiden näkökulmasta • tarkastelee yrittäjyyttä myös työnantajana toimimisen näkökulmasta.
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee erilaisia yritystoiminnan aloitustapoja ja -muotoja ja osaa kehittää karkean liikeidean omalle yritykselleen.</p>	<p>Liikeidean laadinta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertailee vaihtoehtoisia tapoja käynnistää yritystoimintaa ja keskustelee asiantuntijoiden kanssa oman mahdollisen yritystoimintansa vaihtoehdoista • kehittää yhdessä asiantuntijoiden kanssa yritykselleen karkean liikeidean ja tietää, millaisia taloudellisia, tuotannollisia ja henkisiä resursseja mahdollisen yritystoiminnan aloittaminen vaatii • arvioi asiantuntijoiden kanssa yritysideoita onnistumisen mahdollisuuksia.

<p>Tutkinnon suorittaja osaa luoda asiakas- ja verkostosuhteita.</p>	<p>Asiakas- ja verkostosuhteiden luominen Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • pohtii vaihtoehtoja ja mahdollisuuksien mukaan rakentaa yrityksen jatkuvuuden kannalta merkittäviä asiakas- ja verkostosuhteita • hahmottelee em. verkostokumppanien kanssa sopimuksia asiantuntijapalveluja hyödyntäen.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia yritystoiminnan talouden tärkeimpiä periaatteita noudattaen.</p>	<p>Taloudellinen toiminta Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • valitsee yrityksen kannattavuuteen vaikuttavia toimia ja hinnoittelee palveluja myös markkinalähtöiset tekijät huomioonottaen • tulkitsee yrityksen tilinpäätöstä pääomien, varallisuuden, maksukyvyyn ja tuloksen suhteen sekä pohtii taloudellisen toiminnan kehittämismahdollisuuksia tarvittaessa yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa • laatii yhdessä asiantuntijoiden kanssa yritykselleen karkean tulosten ennusteen ja hankkii asiantuntijapalveluja verotuskysymysten ratkaisemiseen.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiantuntijapalveluja.</p>	<p>Asiantuntijapalvelujen käyttö Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hakee yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemiaan tietoja ja asiantuntijapalveluja.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Yrittäjyys -tutkinnon osan ammatillinen osaaminen osoitetaan laatimalla alustava liikeidea yritykselle. Tätä täydennetään toiminnan edellytyksiä ja riskejä kartoittavilla selvityksillä, tuotoksilla ja laskelmilla. Tutkintosuoritukseen kuuluu myös tutkinnon suorittajan toiminta edellä esitetyn prosessin aikana. Toiminta dokumentoidaan ja dokumentteihin liitetään työelämän arvioijien arvioinnit.

Tutkinnon suorittaja tekee myös henkilökohtaisen arvion ja kehitymis-suunnitelman omista mahdollisuuksistaan ja valmiuksistaan yrittäjänä.

Ammattitaidon osoittamista syvennetään asiantuntijoiden kanssa käytävällä arviointikeskustelulla, jossa dokumenttien ja arviointien pohjalta tarkennetaan ja täsmennetään yrittäjäksi aikovan kykyä toimia yrittäjänä ja valmiuksia tehdä ratkaisuja yritystoiminnan mahdollisesta aloittamisesta.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisesti työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Tutkintotoimikunta määrittelee, perustelee ja tiedottaa arvioijien kelpoisuusvaatimukset. Olennainen osa arviointia on tutkinnon suorittajan suullinen ja kirjallinen itsearviointi.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arviointipäätöksen jälkeen.

Opetushallitus on hyväksynyt nämä näyttötutkinnon perusteet ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla.

Näyttötutkinnot ovat erityisesti aikuisväestöä varten suunniteltu ja kehitetty tutkinnon suorittamistapa.

Näyttötutkintojen suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat opetusalan ja työelämän asiantuntijoiden tiiviiseen yhteistyöhön.

Opetushallitus
PL 380 (Hakaniemenranta 6)
00531 Helsinki
puhelin 040 348 7555*
www.oph.fi/julkaisut/
www.oph.fi/verkkokauppa/
myynti: info@kustannustaito.fi

Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon suorittaneen työn kuvaus

---

Ammattialan kuvaus

Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon suorittaneen työ on osa psykiatrisen hoidon asiantuntijatoimintaa sosiaali- ja terveysalalla. Työ on vastuullista osallistumista psykiatrisen hoito- ja kuntoutusprosessin moniammatilliseen toteuttamiseen yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla.

Toimintaympäristö

Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon suorittanut työskentelee erilaisissa psykiatrisen hoidon erityistä osaamista vaativissa tehtävissä sosiaali- ja terveysalalla. Työtä tehdään perus- ja erikoissairaanhoidon yksiköissä sekä yksityisissä ja yhteisöjen ylläpitämässä psykiatrisia hoito-, kuntoutus- ja asumispalveluja tuottavissa yksiköissä sekä avo- että laitosolosuhteissa.

Ammattitaidon kuvaus

Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon suorittaneen työ perustuu eettisesti kestäviin periaatteisiin. Työskentely on asiakaslähtöistä ja ihmistä kunnioittavaa. Työssä tarvitaan alan lainsäädännön ja palvelujärjestelmien tuntemusta. Tutkinnon suorittanut hallitsee syvällisesti psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen prosessin ja sen edellyttämät toimintatavat. Työssä painottuu ammatillinen, tavoitteellinen vuorovaikutus ja kyky kohdata asiakas/potilas ja hänen läheisensä vaativissa psykiatrista hoitoa ja kuntoutusta edellyttävissä elämäntilanteissa.

Psykiatrisen hoidon erikoisammattitutkinnon suorittanut toimii oman työnsä asiantuntijana ja kehittäjänä sekä pystyy toimimaan työyhteisössään erilaisissa vastuutehtävissä. Tutkinnon suorittanut osaa perustella työssään tekemänsä ratkaisut ja valinnat ja arvioida niiden vaikutuksia moniammatillisen työyhteisön jäsenenä. Tutkinnon suorittanut huolehtii työhyvinvoinnistaan ja käyttää työnohjausta sekä koulutusta työnsä tukena. Työn laadun kehittäminen edellyttää tutkinnon suorittaneelta kykyä ja halua oman ja työyhteisön toiminnan jatkuvaan arviointiin, itsensä kehittämiseen ja sisäiseen yrittäjyyteen.